

15. ДРУГИ ЧОВЕК КАО БРАТ (1)

a) Човекова друштвеносћ и ближњи

Појам друштвености

Друштвеност представља суштинско обележје људске природе: "Наиме, ништа није тако својствено нашој природи, као дружити се са другима, потребовати другога и волети истороднога." (Василије Велики, Проширене правила, 3, 1, ПГ 31, 917) Као и други елементи људске природе, тако и друштвеност постоји у човеку у облику заметка, но уз то, она се обликује у конкретној средини, тамо где он живи и где се креће. Односно, човекова друштвеност се развија и доноси плодове онда, када се негује.

Превазилажење индивидуалности

Друштвеност се манифестије превазилажењем индивидуалности. Када човек излази из себе, он налази своје право "ја", али и свој истинити добитак у заједници са другима. Савремено, пак, друштво, не помаже развијању друштвености. Оно наравно, сложеним економским структурама и међувисностима може да допринесе да човек постане свестан своје потребе за другим човеком. Но, не помаже му да оствари прави контакт са њим, а још мање да га заволи. Управо супротно, савремено друштво потхрањује индивидуализам и самољубивост.

Дела једнога оца

Према томе, како може човек да прихвати другог човека као брата и да га заволи у оваквом стању? Да би до тако нечега дошло, треба почети од прихватања једног заједничког оца. Али човек, одбацијући Бога из свог живота и градећи свој однос са ближњим на егоцентричним основама, остаје да лебди у ваздуху. Христос, пак, који је постао ближњи човеку, показао је начин, којим се може заволети ближњи. И

као што је могао Христос, тако и хришћани може да постане ближњи сваком човеку поред себе, па чак и свом непријатељу.

По хришћанском учењу, ближњи није само онај који нам је близу по месту и по положају у друштву, сродник, човек исте националности, наше вере и наше вероисповести. Ближњи се не детерминише спољашњим елементима, већ се он ствара љубављу и њему служимо пружајући себе и саможртвујући се. Сваки човек нам је потенцијално ближњи, па чак и непријатељ. Но, сваки човек нам је потенцијално и непријатељ. Када приступамо другоме као средству, преко којега желимо потврдити или издићи своје ја, тада гледамо на њега као на пакао. Али, ако му се дајемо са љубављу, тада он постаје наш прави ближњи и гледамо на њега као на рај, или као на Месију Христа.

За ову тему, веома је речит одговор који је Христос дао законику, када га је овај упитао: "А ко је ближњи мој?" Христос, пошто му је испричао причу о добром Самарићанину, упитао је законика: "Дакле, који је од оне тројице (односно од свештеника, левита и Самарићанина) био ближњи оному што бјеше запао међу разбојнике?" (Лука 10, 30-37) Христос га је, овако преобративши питање законика, довео до тога да сам увиди одговор: Ближњи је онај човек, који му је приступио, "који му милост учини" (Лука 10, 37).

Ближњи у хришћанству

б) Јубав и човеколубље на делу

Хришћанска љубав није неки апстрактни појам, Јубав на делу већ конкретни начин живота, који има свој израз у делотворном служењу другоме. Ово служење односи

У човековом животу јосиће различите ситуације и поштебијосићи. Хоћемо ли осетити равнодушни?

Сиромаштво

се на целокупног человека и тражи да му се помогне у невољи и његовим проблемима. Христос, који је дошао да служи човеку, живео је чинећи добра дела и исцељивао га и духовно и телесно. Следећи Христов узор, и хришћанин је дужан да служи без разлике свом ближњем и да се жртвује за њега.

Човекољубље

У животу људи постоје разноврсна стања нужде: старост, болест, глад, сиротовање, несрћа итд. У свим овим случајевима хришћанин је дужан да се приближава онеме ко је у невољи и да покушава да му помогне. И као што је и из историје познато, хришћани су покривали многе такве потребе својим стањима. Ова разнолика помоћ људима око себе, који су у оскудици било које врсте, црквеним језиком назива се "човекољубље".

Друштвена солидарност и социјална заштита

Човекољубље се изражава на личном плану. Но стално упражњавање човекољубља на овом плану развило је колективну свест о друштвеној солидарности и прво је довело до образовања хуманитарних институција, а касније до развоја социјалне заштите. Тако је Црква била та, која је одлучујуће допринела образовању државне или социјалне заштите, која постоји у наше доба.

Љубав и правда

Очигледно је да данас човекољубље, друштвена солидарност, па чак и социјална заштита, ни у чему их не занемарујући, нису довољни. Хришћани су дужни да служе ближњему, одважно настојећи на ублажавању супротности и неједнакости, као и на промени неправедних друштвених структура применим правде. Наравно да на правду не треба гледати независно од љубави, јер је смештена у њене оквире и представља њену примену.

Често пута је једнострano наглашавањe одређених хришћанских врлина било повод оптуживању Цркве да она успављује човека. У стварности пак, ово једнострano наглашавањe представља етичку и друштвену јерес, која искривљује смишахијанске врлине. Хришћанске врлине нису само смиренуомље, незлобивост, благост, повиновање, кротост или трпљивост, већ и одлучност, смелост, одважност, расуђивање и испитивање. Смиренуомље и њему сродне врлине, које треба да доминирају у области приватног живота верника, престају да имају стварну вредност, када не иду у корак заједно са смелошћу, одважношћу и уопште активном вршењу добра у међуљудским и друштвеним односима. Благост не треба да потире хришћанску одважност. Верник је дужан да буде благ и да се жртвује за свога ближњега, али не и да без противљења прихвати неправду, која бива на терет његовог ближњег или друштва као целине.

Једнака вредност

У друштвеном животу међу људима долази до различитих дискриминација: расних, социјалних, верских, итд. Црква, која у сваком човеку види икону Божију, не разликује категорије људи, већ на све људе гледа, придајући им једнаку вредност. Овакав став развејава сваки облик расизма. А познато је да су се у наше време дискриминације на основу биолошких разлика смањиле. Али место ових дискриминација заузеле су неке друге. Хришћанин је дужан да се бори против свих ових дискриминација, служећи свим људима једнако.

На крају, у оквир служења ближњему треба сврстати и сваки рад или професију. На рад се обично гледа само као на средство за покривање индивидуалних потреба. Но, у предању наше Цркве рад се пред-

ставља и као служење ближњему. Овај друштвени карактер рада данас има посебну важност. Онај ко гледа на рад индивидуалистички, друге посматра као конкуренцију и постаје суревњив. Супротно томе, ако гледа на рад као на служење ближњему, избегава изборе који не изграђују живот друштва као целине. Али упореда са овим, и друштво као целина једнаком вредношћу вреднује свачији допринос.

ТЕКСТОВИ

1. "И ћле, законик неки устапаје и кушајући га рече: Учиштељу, шта ми треба чинити да наслиједим живот је вечни? А он му рече: Шта је написано у Закону? Како чијаша? А он одговарајући рече: Љуби Господу Бога својега свим срцем својим, и свом душом својом, и свом снажом својом, и свим умом својим; и ближњега свога као самога себе. А он му рече: Право си говорио; што чини и живјеши. А он, жељећи себе да оправда, рече Исусу: А ко је ближњи мој? А Исус одговарајући рече: Човјек неки силашао из Јерусалима у Ерихон, и затапао међу разбојнике, и ови га свукочи и ране му задаоше, па огоше, а њега пољумртва оставише. Случајно ћак силашао оним шутем неки свештеник и видјевши га, прође. А ћако и левић, кад је био на оном мјесту, приступиоши, поћелега га и прође. А Самарјанин неки шутујући дође до њега, па кад га видје сажали му се; И приступиоши зави му ране и зали уљем и вином; и посадивши га на своје кљуце, довезе га у гостионицу, и постара се око њега. И сутрадан поизази извади два динара ће дате гоститеоничару, и рече му: Ђобрини се за њега, а што више поћијоши ја ћу ти илатиши као се вратиш. Шта мислиши, дакле, који је од оне првојица био ближњи ономе што бјеше затпао међу разбојнике? А

он рече: Онај који му милосрд учини. А Иисус му рече: Иди, па и ти чини шако.” (Лука 10, 25-37)

2. “Наиме, смо сви ми браћа јер йоштимо од једнога Господара и Јеворија, која смо из тог разлога добили и као заједничко Госпођу. Но, ово браћство нам је заједничко и са бессловесном и нечувственом природом. Ми смо браћа једни другима, будући да смо баш сви од једног земнородног Адама, и јер смо једини створени по лицу Божијем... уз то сви се богоштимо заједничком мајком светом Црквом и благочешћем, чији је вођа и усавршиштељ Христос, Син Божији, који нама није само Бог, већ нам је благоизволео бити и браћи, и Оцаш.” (Григорије Палама, Беседа 1, PG 151, 9)

ПИТАЊА

- 1. Шта је друштвеност и како се она манифестијује?*
- 2. Ко је за хришћане ближњи?*
- 3. Да ли је данас само човеколубље доволјно?*
- 4. Шта представља етичку јерес?*
- 5. Како гледају на рад они Цркве?*